

Magister H.E. Grosmanns musikalisamling i Århus

En Telemann-fyndgruva

AV GREGER ANDERSSON

Ett viktigt problemområde för musikvetenskapen är att utröna musikalers spridningsvägar. Hur har musikalisamlingar uppstått? Är de ett resultat av praktiskt musicerande eller enbart av ett samlarintresse? Även om man kan fastställa vilken person som byggt upp samlingen kan det många gånger vara svårt att få en uppfattning om hur insamlandet konkret gått till. Hade samlaren själv direkta kontakter med de tonsättare som är representerade, eller är det enskilda musiker som medbragt musikalierna? Har musikalierna anskaffats via köp av t.ex. kopister? Varför är vissa komponister särskilt starkt representerade i vissa samlingar? Ett tydligt exempel på hur svårbesvarade frågor av den här typen kan vara är Dübensamlingen i Uppsala universitetsbibliotek, inte minst med tanke på det stora förrådet av Buxtehudeverk.¹

Självfallet får musiksamlingarna olika värde inför olika musikvetenskapliga frågeställningar beroende på vilket sätt de kommit till. Har musikverken insamlats för praktiskt musicerande – om ett sådant verkligen kan påvisas – kan bl.a. viktiga receptionshistoriska vinningar göras. Tonsättares och genrers „betydelse“ och spridning kan ställas i en ny dager.

Under en sökning i RISM:s datoriserade musikalförteckning på Det Kongelige Bibliotek i Köpenhamn med Östersjöstäder som sökord, öppnade stickordet „Danzig“ vägen till den uppenbarligen föga bekanta musikalisamlingen av kantor Heinrich Ernst Grosmann (1732-1811) i Århus. Det omedelbara resultatet av sökningen blev en koralbearbetning av Georg Philipp Telemann (1681-1767): *Choral. Jesu du min Glæde* [Jesu meine Freude] (RISM DKAs R 150) för två oboer, två violiner, två fagotter, viola, fyra sångstämmor och orgel. På titelbladet framgår vidare att stycket är „Componeret for Magistraten i Danzig“. Kopian är gjord av H.E. Grosmann och daterad den 23 oktober 1762. Vidare sökning i registret visade strax att Grosmann hade kopierat och uppfört ytterligare 21 kantater av Telemann i Århus. Samtliga kantater är försedda med dansk text, förmodligen av Grosmann själv, och ibland något bearbetade, bl.a. i fråga om instrumenteringen. På varje verk finns datum för dess uppförande angivet.

1. För en samlad diskussion av forskningsläget se G. Andersson „Musikerförbindelser över Öresund. Dietrich Buxtehude och Dübensamlingen“ (under publ. i *1600-talets ansikte, Kraprupssymposiet 1994*). I denna artikel ställs också ett par hypoteser upp om hur musikalförmedlingen mellan Buxtehude och Düben kan ha gått till.

Mest uppseendeväckande är dock att denna samling av Telemannkantater var obekant för den internationella Telemannforskningen. Handskrifterna finns inte medtagna i Werner Menkes *Thematisches Verzeichnis der Vokalwerke von Georg Philipp Telemann*.² Denna förteckning redovisar dock Köpenhamnsorganisten Christoph Ernst Friedrich Weyses (1774-1842) samling av Telemannverk, numera bevarade på Det Kongelige Bibliotek. Enligt prof. dr. Martin Ruhnke i Erlangen, huvudansvarig för utgåvan av Telemanns *Musikalische Werke*, är styckena i Århus att betrakta som hittills obeaktade Telemannkällor.³

Förutom den ovannämnda kantaten *Jesu Du min Glæde*, som också finns i en tyskspråkig version av annan kopist än Grosmann, innehåller samlingen fem „Cantata paa Første og Anden Jule Dag“, en „Paa hellig Tre Kongers Dag“, en „Paa Maria Renselsens Dag“, två „Paa Første og Anden Paaske Dag“, två „Paa Christi Himmelfarts Dag“, en „Paa Første og Anden Pintse-Dag“, tre „Paa St: Hanses den Döberes Dag“, en „Paa St: Michels Dag“, två „Paa Alle Helgens Dag“ samt slutligen tre kantater i samband med „Probste Mode“ (se Appendix).

15 av kantaterna låter sig identifieras med hjälp av Menkes förteckning. Två stycken måste tills vidare betraktas som oidentifierade. Om det här rör sig om ett par *unica* är fortfarande en öppen fråga (se Appendix under I. och II.) De återstående fyra kantaterna är förmodligen sammanställda av Grosmann, dels med hjälp av verk av en J.F. Ruhe,⁴ dels av Telemann (se Appendix under III.).

Dessa danska bearbetningar av Telemanns kantatater pekar naturligtvis ut en rad olika problemområden och frågor, t.ex. besättningsfrågor, hymnologiska problem, receptionsproblem, inte minst i förbindelse med de danska texterna. Hithörande frågeställningar får dock tills vidare lämnas därhän.⁵ Istället skall här samlingens tillblivelsehistoria ställas i fokus.

Grosmanns samling har inte varit okänd i Danmark. Den finns omtalad redan på 1870-talet i *Historisk Tidsskrift*, då samlingen ännu tillhörde katedralskolan i Århus.⁶ Här konstateras att „i Skolens Bibliothek findes endnu en stor Bunke Noder, afskrevne med hans egen Haand, deels Arbeider af gamle berømte Mestere, deels componerede af ham selv.“ 1941 uppmärksammade Emanuel Sejr musikalierna efter Grosmann, samtidigt som han framhåller denne som en centralfigur i Århus musikliv:

2. Werner Menke: *Thematisches Verzeichnis der Vokalwerke von Georg Philipp Telemann. Band 1. Cantaten zum Gottesdienstlichen Gebrauch*, Zweite, erweiterte Aufl. Frankfurt am Main 1988. Samlingen får sin presentation på internationellt språk i min artikel „Zu Telemann-Überlieferung im Ostseeraum“ (under utg. i rapport från symposiet *Musica Baltica – interregionale musikkulturelle Beziehungen im Ostseeraum 1993*, Greifswald).

3. Brev till G. Andersson 21.10. 1993.

4. Biografiska uppgifter om denne Ruhe har ännu inte stått att finna.

5. En antydning om de hymnologiska problemen ges i min artikel „Zu Telemann-Überlieferung im Ostseeraum“, i förbindelse med kantaten *Jesu Du min Glæde*.

6. H.H. Blache: „Erindringer fra Aarhuus Cathedralskole i de første 6 Aar af indeværende Aarhundrede“, *Historisk Tidsskrift*, 4 Række, bd. 3, 1872-73, s. 67f.

Sammen med Organist Ebeling fremførte han en Række Kantater for Blæsere, Strygere, Kor og Orgel, dels af Tidens mest yndede Komponister som Graun, Telemann, Phil. Emanuel Bach foruden f. Eks. Pergolesis 'Stabat Mater' o.l., og dels af Grosmann selv, der var en lidenskabelig Musikelsker og habil Komponist. I Statsbiblioteket i Aarhus findes endnu mange Nodemanuskripter fra denne Periode, de fleste skrevet med Grosmanns sirlige Haand ...⁷

Århus tycks överhuvudtaget ha varit en stad präglad av ett mycket rikt och aktivt musikliv under 1700-talets senare hälft. I sin artikel „Kronprindsens Klub“ framhåller Torkil Baumgarten att:

... Grev Frederik Danneskiold Samsøe (f. 1703, d. 1770) til Marselisborg var en overordentlig Elsker af Vocal- og Instrumentalmusik. Da Greven flyttede til Aarhus 1767, medførte han sin prægtige Hofstat, der kunde anses for et musikalsk Akademi. Alle hans Domestikker var udsøgte Musici [...] Greven forskrev de bedste udenlandske Musikalier, især italienske. Disse afsang Latinskolens Cantor, *Henrik Ernst Grosmann* [...] Foruden de ugentlige Concerter og udsøgte Operastykker, som Greven gav i sin Gaard paa Vestergade, og hvortil Byens Honoratiores vare indbudte hver Gang, gav han desuden fra Fastens Begyndelse til dens Ende hver Onsdag Faste-Concerter ...⁸

En utförligare beskrivning av samlingen ger Erling Winkel i *Dansk Musiktidsskrift* 1945 med en förteckning över samtliga bevarade verk. Dock bemödade sig Winkel aldrig om att försöka utröna vilka Telemannkantater som låg till grund för Grosmanns avskrifter och bearbetningar. Då en preliminär sådan identifiering nu är gjord, får detta anses vara skäl nog för att än en gång publicera denna verkförteckning (Appendix), som också i vissa fall ger en antydning om Grosmanns förändringar av instrumentationen. Därtill framgår att den musik som Grosmann bearbetade redan hade en 15-20 år på nacken, vilket ingalunda saknar betydelse (härom mera nedan).

Utöver de här nämnda verken av Telemann – som är i klar dominans – innehåller Winkels förteckning enbart ett mindre antal kompositioner: Grosmann själv har komponerat sex kantater. Därtill är C.Ph. Bach, [J.C.?] Niemeyer, J.B. Pergolesi (*Stabat Mater*), J.F. Ruhe och J.A. Scheibe representerade med var sin kantat. Slutligen finns två kantater som är sammansatta av satser komponerade av Agricola, Graun och Niemeyer. En körsats av den sistnämnde ingår också i en av Telemanns kantater (se Appendix, 1762). Winkel menar med all rätt att „Reper-

7. Emanuel Sejr: „Musikliv“, i: *Aarhus gennem Tiderne*, III, København 1941, s. 329.

8. Torkil Baumgarten: „Kronprindsens Klub“, *Aarhus Stifts Aarbøger* VI (1913), s. 133f.

toiret har naturligvis været mere omfattende; der er ogsaa bevaret flere Stumper af forskellige Kantater og lignende".⁹

Hur kom det sig att verk av Telemann i sådan utsträckning under en relativt kort tidrymd kom att spelas i just Århus? Hur har samlingen kommit till? Vem var kantor Grossmann? Vilken bakgrund hade han? Kan han möjligen ha haft mer eller mindre direkta kontakter med Telemann?

Heinrich Ernst Grossmann var född och uppvuxen i Haderslev. Musiklärare vid skolan under den här tiden var en J.C. Niemeyer, kantor i Haderslev 1746-1770.¹⁰ Med stor sannolikhet har denne också varit Grossmanns lärare i musik. Efter avslutad skolgång följde fyra års studier vid universitetet i Jena (1753-57). Efter återvändandet till Danmark innehade han ett par informatorsplatser innan han 1760 blev anställd som kantor vid latinskan i Århus. 1781, efter att ha tagit magistersgraden, avancerade han till vice konrektor, en plats han behöll till 1789, då han på grund av en starkt försämrad syn tvingades lämna sitt konrektorat. Därtill drabbades han av lamhet som gjorde honom stolsbunden. Dessa handikapp till trots behöll han sitt kantorat och bedrev sångundervisning i hemmet.¹¹

Grossmann var alltså en tämligen ung man när han 1760 tillträdde sin första riktiga musikertjänst som kantor i Århus. Och under detta första året framförde han fyra kantater av Telemann (se Appendix under 1760). Redan under hans andra verksamhetsår inträffade en höjdpunkt, då inte mindre än otta kantater av Telemann framfördes under de stora kyrkoårshögtiderna. Efter 1762 blev kom Telemannverken mer sporadiskt till uppförande.

Denna initiala intensitet tyder på att Grossmann hade kantaterna i sin ägo redan när han tillträdde tjänsten i Århus. En möjlighet är naturligtvis att han kan ha anskaffat dem under sin studietid i Jena. En annan, och förmodligen mer sannolik möjlighet, att han fått dessa kantater i samband med sitt tillträde på tjänsten i Århus av sin förre lärare i hemstaden Haderslev, den ovannämnde Johann Christoph Niemeyer. I Grossmanns samling finns nämligen också, som framgått ovan, kantater av en Niemeyer. Och det är sannolikt, som också Erling Winkel menar, att det är frågan Johann Christoph. En annan tänkbar person är brodern Johann Gottlieb. Detta förefaller dock mindre sannolikt eftersom han kom till Haderslev först 1766 (se nedan).¹² Båda var dock habila komponister.

Som kantor i Haderslev kan J.C. Niemeyer mycket väl ha kunnat anskaffat ett större antal verk av Telemann. Under sin tid i Haderslev skrev han nämligen, i

9. Erling Winkel: „Nodemanuskripterne paa Statsbiblioteket i Aarhus“, *Dansk Musiktidsskrift* 20 (1945), s. 166.

10. Erling Winkel, *op. cit.*, s. 166f.

11. För biografiska uppgifter om Grossmann se L. Engelstoft (utg.): *Universitets og Skole-Annaler*, bd. 2, Kiøbenhavn 1811, s. 101 (nekrolog); H.H. Blache, *op.cit.*, 67f. För hänvisningar till litteratur om Grossmann är jag arkivar cand.mag. Jens Henrik Koudal (København) ett stort tack skyldig.

12. Erling Winkel, *op.cit.*, s. 182f.

syfte att få mer pengar till musikaliens anskaffande, följande rader till magistraten i Haderslev:

Die Kirchen-Musique merklich zu verbessern, und zu dem Ende von denen berühmtesten Componisten Deutschlands einen vorrath von Sonn- und Fest-Tages-Cantaten zusammen zu bringen, der an Neuigkeit, regelmässigen Composition und guten Melodie sich besonders distinguiert.¹³

En av de mest berömda komponisterna i Tyskland var Telemann, om icke den mest berömd. Man kan alltså inte utesluta, att Niemeyer har valt att köpa verk av Telemann, en tonsättare som han kanske uppskattade särskilt mycket. Ett visst stöd för ett sådant ger också det faktum att Niemeyers bror, den ovan nämnde Johann Gottlieb Niemeyer, var elev till Telemann. I samband med att organisttjänsten i Haderslev blev vakant 1766, ställde sig brodern J.G. Niemeyer som en av de sökande.¹⁴ Han vistades då enligt T.O. Achelis i „Hamborg hos den bekendte Kapelmester Telemann og gav Musikundervisning i de rige Købmandsfamilier“.¹⁵

Då Grossmann tillträdde sin tjänst i Århus behövde han en användbar repertoar. Det kan inte uteslutas att han i detta sammanhanget fått pengar i Århus för att efter eget skön inhandla ett visst antal verk, som han sedan bearbetat. Mot detta talar att det inte finns några förlagor bevarade, att de aktuella trycken är tillkomna redan på 1730- och 40-talet, samt att faktiskt alla kantaterna tydligen inte kommit i tryck. Om Grossmann hade haft pengar i handen hade det väl legat närmare till hands att han hade köpt „modernare“ verk. Troligare är i stället att han erinrat sig sin ungdomstid i Haderslev och alla de (Telemann-) kantater som uppfördes där. Grossmann har därför vänt sig till sin gamle lärare i Haderslev, som bistått honom med en lämplig repertoar. Därmed fick Grossmann omedelbart en grundstomme av verk att ta till vid de stora kyrkoårshögtiderna. Dock kände han sig uppenbarligen tvungen till att förse kantaterna med danska texter. I Haderslev hade sedan länge den tyska kulturen och det tyska språket dominerat. Annat var förhållandena i Århus, som kan betraktas som en urdansk stad.

Att framförandet av Telemannkantater kom att bli så frekvent i Århus behöver alltså inte enbart bero på att Telemann var en så berömd och uppskattad ton-

13. Winkel, *op.cit.*, s. 167.

14. Se Arnfried Edler: *Der nordelbische Organist. Studien zu Socialstatus, Funktion und kompositorischer Produktion eines Musikberufes von der Reformation bis zum 20. Jahrhundert* (Kieler Schriften zur Musikwissenschaft, 23), Kassel-Basel-London 1982, s. 195f. Niemeyer kunde i Haderslev uppvisa ett intyg från Telemann: „Daß Herr J.G. Niemeyer, als Sänger am hiesigen Music=Chore, seine Pflichten ordentlich beobachtet, auch sich von mir im Componiren mit rühmlichen Erfolge unterrichten lassen, ferner, wegen seiner Geschicklichkeit auf dem Claviere, den grössesten Beifall erworben hat, darüber ertheile Hiermit diese redliche Bescheinung. Hamburg, d. 19. Febr. 1766. G.Ph. Telemann“. Citerat efter Edler, s. 196, fotnot 224. J.G. Niemeyer upphöll sedan organisttjänsten i Haderslev åren 1766-68 (T.O. Achelis: *Haderslev i gamle Dage*, s. 442).

15. T.O. Achelis: *Haderslev i gamle Dage*, bd II:1627-1800, Haderslev 1929, s. 367.

sättare, utan kan också ha berott på personliga kontakter. Det förefaller rimligt att anta att Grossmann stod i förbindelse med bröderna Niemeyer som i sin tur – i varje fall en av dem – stod i ett personligt förhållande till Telemann.

Men var det musik av Telemann som Grossmann verkligen ville ha eller råkade det bara bli så för att Niemeyer särskilt rekommenderade denna som en god och dugande musik. Att kantorn i Haderslev enbart skulle ha haft verk av Telemann i sina samlingar förefaller mindre troligt. Vände sig Grossmann i första hand till sin gamle lärare eller vände han sig till en musiker som han visste hade mycket musik av Telemann? Om det förstnämnda är riktigt – i varje fall förefaller det mest troligt – så kan framförandet av Telemannverken i Århus i viss mån betraktas som slumpens skördar. Om Grossmann haft en annan lärare, hade kanske helt andra komponister kommit i fråga.

Överväganden av frågor som dessa är viktiga att göra när man inte inskränker sig till ren musikanalys, utan i stället anlägger t.ex. kultur- och receptionshistoriska aspekter på musiken. Hur har musiken spridits och uppfattats? Vilka är dom bakomliggande mekanismerna? Hoven, både kungliga och adliga, tycks ha haft, om intresse funnits, både det kulturella och det ekonomiska kapitalet att skaffa den „kvalitetsmusik“ man ville ha, oavsett om den kom från Frankrike, Italien eller någon annanstans. Jfr. Grev Frederik Danneskiöld Samsøe ovan. Ser man däremot till skolor, kyrkor och städer tycks de i många fall fått hålla till godo med den musik (som ingalunda behöver vara av sämre slag) som man för tillfället på enklaste och billigaste sätt kunnat komma över. Och ej sällan består ju t.ex. skolsamlingar av donationer, ibland gjorda långt efter det att musiken var aktuell. Något som bör hållas i minnet när man undersöker och utvärderar dessa institutioners repertoarer.

I fallet Grossmann och Telemann är det ställt utom allt tvivel att musikalierna har sammanbragts för praktiskt bruk och att de verkligen spelats i Århus. När det gäller den ovannämnda Weyses samling kan för närvarande ett sådant påstående inte göras lika tvärsäkert. Weyse blev vid 20 års ålder 1794 organist i Köpenhamn. Visserligen kan hävdas att Weyses morfar som kantor i Altona med all sannolikhet hade kontakter med Telemann.¹⁶ Men detta faktum talar snarare för att Weyse ärvt musikalierna, vilket naturligtvis inte innebär att han låtit verken bli spelade. Deras betydelse för Telemannreceptionen i Danmark kan därför ifrågasättas.

Ser man till Norden i övrigt är antalet bevarade Telemannverk fåtaliga.¹⁷ Begränsar man sig till enbart kantaterna blir antalet väsentligt färre. Grossmanns

16. Wolf Hohobhm: „Grundzüge der Telemann-Überlieferung“, i: *Georg Philipp Telemann – Werküberlieferung, Editions- und Interpretationsfragen. Bericht über die Internationale Wissenschaftliche Konferenz anlässlich der 9. Telemann-Festtage der DDR Magdeburg, 12. bis 14. März 1987*, Bd. 1, s. 13. Här till artikel „Weyse, Christoph Ernst Friedrich“ (MGG, Bd. 14, 1968, Sp. 543ff).

17. Se G. Andersson: „Zu Telemann-Überlieferung im Ostseeraum“ (under utg. i rapport från symposiet *Musica Baltica – interregionale musikkulturelle Beziehungen im Ostseeraum 1993*, Greifswald).

samling framstår därmed som den största fyndorten av Telemannkantater i Norden.

När det gäller just kantaterna så är det internationellt sett främst ett antal kyrko- och skolbibliotek som man kan tacka för att dessa finns i behåll. Till de viktigaste orterna hör Frankfurt am Main, Grimma (Sächsischen Landesbibliothek i Dresden), Goldberg, Schotten, Luckau, Mügeln och Brandenburg.¹⁸ Till denna räkna av orter bör även Århus och Grosmanns samling hädanefter fogas i internationella källöversikter o.dyl. I ljuset av det ovan sagda ter det sig väl så relevant som att nämna Weyses samling.

APPENDIX

Kantater av Georg Philipp Telemann, bevarade i Statsbiblioteket i Århus. Inom varje grupp är kantaterna ordnade efter året de uppfördes. Samtliga kantater föreligger såväl i partitur som stämmor med undantag av R 151.

I. Kantater som kan identifieras med hjälp av Werner Menkes Thematisches Verzeichnis der Vokalwerke (TVWV)

1760

RISM DKAs R 15

Discant Cantata til Probste-Mode. *Vor formörked Forstand*. SATB V.1,2 Orgel. Uppförd i „Aarhuus dom-kerke“ d 22de Octobr. 1760. [Jfr. Menke TVWV 1:1136, Michaelis 1764 (sic!) Hamburg, *Michael, wer ist wie Gott*. SATB Ob.1,2 Tromp.1,2 Tymp. V.1,2 Va. Vc. Cont.]. Telemann har sannolikt omarbetat en äldre kantat, numera antagligen förkommen, för Mikaelidagen 1764. Grosmanns version inleds med en koral.

RISM DKAs R 108

Tenor Cantata Paa alle Helgens Dag. *Lover Herren og hans Magt*. SATB V.1,2 Cont. [Jfr. Menke TVWV 1:640, Mariae Verkündigung (Druckjahrgang 1749) *Gottes Liebe geht weit*. T-solo/SATB V.1,2 Va. Vc. Cont.].

1761

RISM DKAs R 126

Cantata Paa Förste og Anden Jule Dag. *Et Barn er bleven født os*. SSB Tromp.1,2,3 Tymp. V.1,2 mit 1 Ob. Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:1453, I. Weihn. (Druckjahrgang 1744) *Uns ist ein Kind geboren*. SAB/Clar.1,2,3 Tymp. V.1,2 Va. Cont.].

RISM DKAs R 99

Tenor Cantata Paa Maria Renselsens Dag. *Herre lad til hwiile*. T-solo/SATB V.1,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:766, Mariae Reinigung (Druckjahrgang 1749) *Herr, nun lass in Frieden*. T-solo/SATB V.1,2 Va. Vc. Cont.].

RISM DKAs R 153

Discant Cantata Paa Christi Himmelfarts-Dag. *Op Christne synger Fryde-Sang*. S-solo/ SATB V.1,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:1167, Himmelfahrt (Druckjahrgang 1749) *Nun freut euch, Gottes Kinder*. S-solo/SATB V.1,2 Va. Vc. Cont.].

18. Wolf Hobohm: „Grundzüge der Telemann-Überlieferung“, s. 15.

RISM DKAs R 130

Alt Cantata Paa St: Hanses den Döberes Dag. *Dette har Gud Fader gjordt*. A-solo/SATB V.1,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:191, Johannisfest (Druckjahrgang 1749) *Das macht Gottes Vaterherz*. A-solo/SATB V.1,2 Cont.].

RISM DKAs R 93

Discant Cantata Paa St: Michels Dag. *I sande Jesu Venner*. S-solo/SATB V.1,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:155, 4. n. Trinitatis (Druckjahrgang 1749), *Wenn bösen Zungen stechen*. S-solo/SATB V.1,2 Va. Vc. Cont.].

RISM DKAs R 127

Bass Cantata Paa Alle Helgens Dag. *Hvo ikkuns lader Herren raade*. B-solo/SATB V.1,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:21, Exaudi (Druckjahrgang 1749) *Ach Gott, wie manches Herzeleid*. B-solo/SATB V.1,2 Va. Vc. Cont.].

1762

RISM DKAs R 150

Choral *Jesu du min Glæde*. SATB Ob.1,2 Fag.1,2 V.1,2 Va. Orgel. Componeret for Magistraten i Danzig. [Jfr. Menke TVWV 1. 970, Choralcomposition 1754 für Danzig „Jesu meine Freude“. SATB Ob.1,2 Fag.1,2 V.1,2 Va. Vc. Cont.].

RISM DKAs R 151

Choral *Jesu meine Freude*. SATB Ob.1,2 Fag.1,2 V.1,2 Va. Cont. Enbart stämmor, ej partitur, av två kopister; tysk text. Sannolikt använd som förlaga för R 150.

RISM DKAs R 128

Alt Cantata Paa hellig Tre Kongers Dag. *Op! opmuntres Stel og Tanker*. A-solo/SATB V.1,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:98, III. Weihn. (Druckjahrgang 1749) *Auf, erwachet meine Sinnen*. A-solo/SATB V.1,2 Va. Vc. Cont.].

RISM DKAs R 149

Cantata Paa Förste og Anden Paaske Dag. *Man synger om Frelse med fryd*. SATB Tromp.1,2,3 Tymp. V.1,2 mit 1 Ob. Va. Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:1087, I. Ostertag (Druckjahrgang 1744) *Man singet mit Freuden vom Sieg*. SATB Tromp.1,2,3 Tymp. Va. Cont.].

RISM DKAs R 148

Cantata Paa St: Hanses Dag. *O! hörer Johannes behaglige Röst*. SATB Tromp.1,2,3 Tymp. Ob. V.1,2 Va. Orgel. Den inledande kören är komponerad av [J.C.] Niemeyer. Därefter Aria, Rec., Aria av Telemann med följande besättning: A-solo Tromp och Ob. V. Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:1150, Johannisfest (Druckjahrgang 1731) *Nach Finsternis und Todesschatten*. Vox solo/Tromb och Ob. V. Cont.].

1763

RISM DKAs R 147

Cantata Paa Förste og Anden Juule Dag. *Et Barn er bleven født os*. SATB Tromp.1,2 Tymp. V.1,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:1454, I. Weihnachtstag (Druckjahrgang 1749) *Uns ist ein Kind geboren*. SATB Tromp.1,2 V.1,2 Va. Vc. Cont.]. Denna kantaten framfördes också 1777, se nedan under 1777.

1764

RISM DKAs R 95

Tenor Cantata Paa Christi Himmelfarts Dag *Til Himlen staaer min Længsel*. SATB V.1,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:1149, Cantate (Druckjahrgang 1749) *Nach dir will ich mich sehnen*. SATB V.1,2 Va. Vc. Cont.].

1768

RISM DKAs R 152

Discant Cantata Paa første og anden Juule Dag. *O Jesu kier din Krybbe er.* S-solo/SATB V.I,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:1200, II. Weihnachtstag (Druckjahrgang 1749) *O Jesu Christ, dein.* S-solo/SATB V.I,2 Va. Vc. Cont.].

1777

RISM DKAs R 146

Cantata Paa Første og Anden Juule Dag. *Et Barn er bleven født os.* SATB Cor.I,2 Tymp. V.I,2 Orgel. [Jfr. Menke TVWV 1:1454, I. Weihnachtstag (Druckjahrgang 1749) *Uns ist ein Kind geboren.* SATB Tromp.I,2 V.I,2 Va. Vc. Cont.]. Denna kantaten framfördes också 1763, då även med trumpet, se ovan under 1763.

II. Kantater som inte låter sig identifieras med hjälp av Werner Menkes Thematisches Verzeichnis der Vokalwerke (TVWV). Se även nedan under III

1760

RISM DKAs R 97

Discant Cantata Paa St: Hanses den Döberes Dag. *O! hörer i Öer i folk som langt borte.* S- solo V.I,2 Orgel.

1761

RISM DKAs R 129

Alt Cantata til Probste Mode. *Lad o Herre Ordets Sød, riigelig.* A-solo/SATB Ob. Fl.trav. Orgel

III. Kantater sammansatta av partier komponerade dels av J.F. Ruhe, dels av Telemann, sannolikt ihopkombinerade av Grosmann

1760

RISM DKAs R 145

Cantata Paa Förste og Anden Jule Dag. *Op i Dag! til Fryd og Glæde.* SATB Tromp.I,2 Tymp. V.I,2 Fl.trav.I,2 Va. Orgel. Kantaten innehåller två arior av Telemann. Den första är identisk med Menke TVWV 1:1145, Epiphania (Druckjahrgang 1731) *Muntre G'danken, fliehet.* Vox solo/ Fl.trav.I,2 Cont.; den andra är tills vidare oidentifierad.

1761

RISM DKAs R 144

Cantata Paa Förste og Anden Paaske Dag. *Helved! hvor er nu din Magt.* SATB Tromp.I,2 Tymp. Ob. V.I,2 Orgel. Kantaten innehåller två arior av Telemann, båda är tills vidare oidentifierade.

RISM DKAs R 143

Cantata Paa Förste og Anden Pintse-Dag. *Op Siele! op og Jesum priser.* SATB Tromp.I,2,3 Tymp. Ob.I,2 Fl.trav.I,2 V.I,2 Orgel. Kantaten innehåller två arior av Telemann. Den första är ännu ej identifierad; den andra är identisk med Menke TVWV 1:87, II. Pfingstag (Druckjahrgang 1749) *Also hoch und also sehr.*

1762

RISM DKAs R 142

Cantata til Probste Mode. *O lader os i Lyset vandre.* SATB Ob.I,2 V.I,2 Va. Orgel. Kantaten innehåller en aria av Telemann som ännu ej är identifierad.

SUMMARY

Magister H.E. Grosmann's Music collection in Århus. A mine for Telemann music

H.E. Grosmann (1732-1811) left a number of musical manuscripts to the Cathedral School in Århus, Denmark (now in the State Library, Århus). The majority of these manuscripts are cantatas by G.P. Telemann (22 pieces). Until now these cantatas have remained unnoticed by international surveys of Telemann's compositions. Cantor Grosmann reworked the cantatas in varying degrees and gave them Danish texts. This article is concerned with identifying and dating the cantatas (see Appendix) as well as presenting a chain of arguments concerning the collection's genesis. One theory states that Grosmann received the cantatas in 1760 from his old school teacher, J.C. Niemeyer in Haderslev (a trading town in Jutland). The cantatas were performed in Århus between 1760 and 1777. The Grosmann collection also contains a small number of works which possibly could be *unica*. It is the largest collection of Telemann cantatas in Scandinavia.

Translated by Anna H. Harwell